

Određenje roditeljskih prava u kontekstu ustanove ranog i predškolskog odgoja

UDK: 37.018.26'064.1:373.2

Stručni članak

Primljeno: 29. 09. 2016.

Željka Pintar¹

Dječji vrtić Kustošija, Zagreb
zeljka.pint@gmail.com

Sažetak

Radom se tematiziraju roditeljska prava vezana uz instituciju ranog i predškolskog odgoja te su roditelji istaknuti kao skupina za koju su odgojni profesionalci osobito zainteresirani jer predstavljaju ishodište djetetova života i osnovicu njegova razvoja. U okvirima predškolske ustanove istaknuta su osnovna roditeljska prava čije podržavanje omogućuje kvalitetan život djece u instituciji. Oživotvorenje prava roditelja u ustanovi ranog i predškolskog odgoja zahtjevan je i izazovan proces kojeg mogu podržavati prvenstveno profesionalno razvijeni institucionalni odgojitelji. Kao što odgojno-obrazovna ustanova predstavlja poticajno okruženje usmjereno djetetovom razvoju, isti

¹ Željka Pintar je magistra ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, zaposlena kao odgojiteljica. Objavljuje stručne i znanstvene radove vezane uz značajnost i preduvjete uspostave suradnje odgojitelja i roditelja u kontekstu dječjeg vrtića i šireg društva. Važan stručan i znanstveni interes usmjerava pitanju međupodupirućeg utjecaja raznih odgojnih čimbenika u odgoju djeteta. Zaposlena je u programu ranog usvajanja engleskog jezika djece te joj integracija djece raznih dobi, kulturnih ishodišta i inkluzivnost djece predstavljaju važno stručno usmjerenje.

institucionalni kontekst također treba podržavati primjeren razvoj roditeljske uloge, a to je moguće prvenstveno u ustanovi gdje roditelj svojim prisustvom može biti u svojem bivanju prepoznat, u prepoznatome poštivan, a kroz poštovanje realiziran.

Ključne riječi: roditeljska prava, odgojitelji, odgojno-obrazovna ustanova.

Uvod

Primarna je zadaća i jasan zadatak ustanove ranog i predškolskog odgoja plodonosno utjecati na razvoj djeteta, omogućiti njegov svestran razvoj i realizaciju djetetovih potencijala. Osnovnim se ciljem odgojno-obrazovnog procesa smatra osiguravanje dobrobiti za dijete koja se tumači ovisno o djetetovim individualnim značajkama (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj, 2014.). Važan je zadatak obitelji stvoriti zdravo obiteljsko ozračje koje će pridonijeti pozitivnom razvoju djetetove ličnosti - tolerantne, spremne na suradnju, osjetljive za potrebe drugih, a to je moguće ukoliko članovi obitelji iskreno i direktno komuniciraju, ukoliko dijete doživljava potvrdu visoke vlastite vrijednosti, ako su pravila ponašanja primjerena trenutnim potrebama i situacijama, a odnos prema društvu otvoren u utjecajnom smislu (Maleš, Milanović i Stričević, 2003.). U tome je procesu dijete okarakterizirano i svojim specifičnim pravima, istaknutim u Konvenciji o pravima djeteta (1989.), a dužnošću odraslih smatra se aktivno ih zastupati i praktično realizirati. Roditeljima je društveno priznat status glavnih odgojitelja djeteta, a svoja bi roditeljska prava trebali ostvarivati u skladu s pravima i potrebama djeteta. Odredbom Ustava Republike Hrvatske roditelji su dužni odgajati, uzdržavati i školovati djecu, uz pravo i slobodu samostalnog odlučivanja o vrsti odgoja i obrazovanja za svoju djecu (Maleš i sur., 2003.). Naglašavajući prava djeteta važnim se čini i potaknuti razmatranje prava djetetovih primarnih odgojitelja - njegovih roditelja, kao osnovnih osiguravatelja preduvjeta djetetova razvoja i stvaratelja konteksta djetetova življenja. Ukoliko u ustanovi ranog i predškolskog odgoja težimo stvaranju najboljih okolnosti djetetova napretka, odgojno-obrazovni profesionalci s osobitom se pažnjom trebaju obraćati i njegovim cjeloživotnim i najutjecajnim odgojiteljima. Takva se tendencija afirmira suvremenom partnerskom orijentacijom suodnosa roditelja i institucionalnih odgojitelja koja potiče suradnju roditelja i odgojno-obrazovnih djelatnika u obrazovanju i socijalizaciji djece, usmjerava na uvažavanje kulturalnih razlika djece i obitelji, iziskuje traženje zajedničkih obiteljskih i institucionalnih doprinosa dječjim postignućima uz čestu komunikaciju i međusobno uvažavanje. Navedeni pristup odmiče od tradicionalnog poimanja odnosa roditelja i institucionalnih odgojitelja koji je bio obilježen

prepuštanju odgovornosti za obrazovanje djeteta instituciji, uz neizravnu uključenost roditelja u život ustanove (Pahić, Miljević-Ridički i Vizek Vidović, 2010.). Pokušavati afirmirati prava djeteta, nemoguće je uz zatiranje, otklanjanje i neuvažavanje prava roditelja te se stoga čini važnim razmotriti pojedinčeva prava ostvariva u ustanovi ranog i predškolskog odgoja, a vezana uz njegovu roditeljsku ulogu. U dosegu ovog rada, naznačuju se roditeljska prava vezana uz društvenu instituciju ranog i predškolskog odgoja te se izlažu izazovi razvijanja odnosa institucionalnih i obiteljskih odgojitelja. Kako bi predškolska ustanova podržavala prava roditelja, ponajprije ih je važno osvjestiti, razložno objasniti, sveobuhvatno predstaviti i uvidjeti preduvjete njihova oživotvorenja u institucijskom kontekstu. U radu se prezentiraju osnovna roditeljska prava vezana uz zajedničko življenje roditelja i institucionalnih odgojitelja u predškolskoj ustanovi čija je realizacija važan preduvjet zdravog odrastanja djeteta, kako u institucionalnom tako i u obiteljskom kontekstu. Uvažavajući suvremene opće intencije uspostave partnerstva roditelja i odgojitelja u instituciji ranog i predškolskog odgoja konkretiziraju se četiri temeljna roditeljska prava koja je potrebno institucijski podržati – roditeljsko pravo na institucionalnu dostupnost, institucionalnu prihvaćenost, institucionalnu poštivanost i aktivnu institucionalnu afirmaciju (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj, 2014.).

Roditeljsko pravo na institucionalnu dostupnost

Pravo roditelja na sigurnost neuvjetovane društvene potpore u kontekstu ustanove ranog odgoja podrazumijeva dostupnost ustanova u smislu zbrinjavanja djece zaposlenih roditelja, ali i odgoja i edukacije sve djece. Roditeljska pristupnost ustanovi određena je standardima koji propisuju kako prednost pri upisu djece u dječje vrtiće imaju djeca roditelja žrtava i invalida Domovinskog rata, djeca iz obitelji s troje ili više djece, djeca zaposlenih roditelja, djeca s teškoćama u razvoju, djeca samohranih roditelja, djeca u udomiteljskim obiteljima, djeca u godini prije polaska u školu i djeca roditelja koji primaju doplatak za djecu (Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju, 2014.). Nekim je dokumentima međutim propisivanje prednosti pri upisu okarakterizirano kao diskriminatorno. Propisanim kriterijima upisa diskriminirani su roditelji studenti, kao i nezaposleni roditelji (Analiza stanja prava djece i žena u Hrvatskoj, 2011.).

Navodi se problem smještajnih kapaciteta dječjih vrtića koji u nekim mjestima nisu zadovoljavajući pa se dječji vrtići smatraju službom za zaposlene roditelje, a ne mjestom ostvarivanja jednakih mogućnosti sve djece (Analiza stanja prava djece i žena u Hrvatskoj, 2011.).

Institucionalna dostupnost važna je jer je predškolska ustanova važno mjesto susreta djetetovog, roditeljevog i odgojiteljevog razvoja. Istraživanja pokazuju kako je majčin niži stupanj obrazovanja, koji je ujedno i posljedično vezan s nižim životnim standardom i lošijim uvjetima odrastanja djeteta, povezan s lošijim akademskim postignućima djeteta u školskoj dobi i manjim roditeljskim uključivanjem u njegovo školovanje, što upućuje na važnost roditeljima dostupnih i otvorenih ustanova odgoja i obrazovanja kako bi, od najranije dobi svoje djece, bili podržani, ohrabreni i usmjereni u svojoj roditeljskoj zadaći (Pahić i sur., 2010.). Važnost dostupnosti ustanova ranog i predškolskog odgoja dokumentima je podržana - ističe se kako je obitelji potrebno osigurati sustavnu podršku i pomoć kako bi djeca odrastala u stabilnom i sigurnom okruženju obilježenom ljubavlju i poštovanjem (Nacionalna strategija za prava djece u Republici Hrvatskoj 2014. – 2020.). Uloga predškolske ustanove u pružanju spomenute podrške zasigurno je značajna. Nadalje, Strategijom obrazovanja, znanosti i tehnologije iz 2014. godine naglašeno je kako je obrazovni sustav utemeljen na jednakim obrazovnim mogućnostima, omogućenju zadovoljavanja specifičnih potreba svakog djeteta te je potrebno rano identificirati razvojne i okolinske rizike što će omogućiti pravodobnu i učinkovitu ranu intervenciju, unapređenje mentalnog zdravlja i stvaranje uvjeta za kvalitetan odgoj i obrazovanje svakog djeteta. Kako bi rano zajedničko praćenje djetetova razvoja obiteljskih i profesionalnih odgojitelja bilo moguće, roditelju je potrebno omogućiti neuvjetujući pristup instituciji. Afirmirajući takvo pravo svih roditelja podržavaju se pretpostavke dobrog odgoja svakog djeteta.

Roditeljsko pravo na institucionalnu prihvaćenost

Osim dostupnosti, ustanova ranog odgoja roditelju treba biti psihološki bliska, u njoj se roditelj osjeća pripadajuće i prihvaćeno. Primarno važan doprinos afirmaciji ovog roditeljskog prava daje sam institucionalni odgojitelj djeteta - pravo na prihvaćenost podrazumijeva da bez obzira na raznolikost obiteljskih struktura u društvu u kojem dijete odrasta, različitost obiteljskih životnih kultura koje roditelj posreduje djetetu, prioriteta vrijednosti kojima se roditelj vodi i koje u djetetu odgaja, institucionalni odgojitelj sposoban je ravnopravno, neprosudbeno prihvatiti roditelje kao najvažnije odgojne supartnere. Neovisno o vlastitim životnim usmjerenjima, odgojitelj uspostavlja dobru komunikaciju s roditeljima bez iznimke. Počevši od osobnih karakternih preferencija drugih, institucionalni odgojitelji trebaju pronalaziti zajedničko komunikacijsko ishodište sa svim roditeljima.

Međutim, identificirani su i grupirani neki negativni, odbijajući odgojiteljevi stavovi koji zakidaju njegovu uspostavu suradnje s roditeljem. Odgojitelje obeshrabruju

roditelji koje osobno smatraju nezainteresiranima, nekomunikativnima, uvredljivima i nepromjenjivima, neraspoloženima, površnima, neiskrenima, distanciranima, sklonima iskrivljavanju realnosti, (Milanović, 1997.). U problemskim situacijama odgojitelji zato mogu reagirati odbijanjem suradnje s roditeljem zbog bojazni od mogućeg sukoba pa roditelju samo nagovještavaju eventualan problem prepuštajući mu da ga rješava sam. Međutim, odgojiteljeva uspostava suradnje s roditeljem, kako god njegovu osobnost procijenio, ne bi trebala ostati razmatrana samo kao odgojiteljeva mogućnost, već kao njegova profesionalna obveza koja mu onemogućuje da se naprosto suzdrži od profesionalnog djelovanja koje će ga izložiti anksioznosti, osjećaju nekompetencije ili će narušiti njegovo emocionalno zadovoljstvo na poslu. Odgojitelj ne bi trebao biti sklon „pedagoški pesimističnom“ djelovanju. Vođeni profesionalnom težnjom za dobrobiti djeteta, potrebno je tražiti načine pristupa „komunikacijski teškim“ roditeljima, afirmirajući dobrobit djeteta kao prioritet zajedničkih nastojanja. Dijete i roditelj predstavljaju nedjeljivu cjelinu te skrbeći se za dijete nužno se moramo suradnički obraćati i njegovom roditelju, što na odgojiteljskoj razini iziskuje, kako profesionalne vještine, tako i rad na osobnim kapacitetima - održavanje tjelesne, mentalne, socijalne i duhovne kondicije (Brajša, 1997.). Važno je da odgojitelj usvaja poželjan i zdrav životni koncept fraziran *Ja sam ok, ti si ok*, što mu omogućuje ostvarivanje ravnopravnih odnosa baziranih na poštenom argumentiranju, izbjegavanju isključivih stavova i prijateljskom uvjeravanju (Žanko, 1999.).

Nadalje, kako su obiteljske strukture u današnje vrijeme raznolike, poželjno je da im odgojitelj pristupa s odobravajućim prihvaćanjem. Iako i danas prevladava nuklearna obitelj koju čine roditelji i njihova djeca, česte su i nepotpune obitelji ili alternativni oblici obiteljskog života. Promjene zahvaćaju razne elemente obiteljske strukture, poput srodstva i broja članova obitelji, broja djece i zastupljenosti više naraštaja u jednoj obitelji (Berc, Ljubotina i Blažeka, 2004.). Kada želimo definirati suvremeni obiteljski život u kontekstu postmoderne, nova definicija signalizira kraj poznatih struktura i dolazak novih načina i uvjeta života što je ponekad obilježeno nesigurnošću, nejasnoćama i sumnjom (Jurčević- Lozančić, 2011.). Spominje se tako pluralitet obiteljskih oblika – jednoroditeljske obitelji, slobodne izvanbračne veze, rekonstituirane obitelji, bračni parovi koji žive odvojeno što pokazuje raznovrsnu strukturu kućanstava koja ocrtava razne životne stilove. U takvim društvenim tendencijama, kada je značenje pojma obitelj različito od njegova značenja u tradicijskom društvu, odgojitelj svaku obitelj specifično promatra prvenstveno kao osnovni kontekst djetetova života, njegovo najprirodnije okružje koje je potrebno odobravajuće intonirati, bezpredrasudno joj pristupiti i obraćati joj se s prihvaćanjem (Raboteg-Šarić, Pećnik i Josipović, 2003.).

Odgovitelj je pozvan i biti kulturološki pismen. Pojačani globalni kontakti i interakcije, a osobito opsežne migracije, zbližile su raznolike običaje različitih kultura, njihova znanja, umijeća, pravila, norme, zabrane, strategije, vjerovanja, ideje, vrijednosti. Europska su društva odavno multikulturalna, doseljavanjem mnogih manjina naglasio se europski kulturni i društveni pluralizam (Ninčević, 2009.). Susret s pluralizmom vrijednosti za pripadnike europskih tranzicijskih zemalja znači promišljanje koegzistencije i razvijanje tolerantnosti prema drukčijim stavovima i razlikama u ponašanju ljudi (Vican, 2006.). U američkom kontekstu konkretizirano, poznato je kako su dominantne vrijednosti koje američka kultura visoko vrednuje individualizam, zadovoljstvo samim sobom, osobni razvoj te u skladu s tim roditelji ističu razvoj djetetove nezavisnosti, dok su u istom društvu djeca porijeklom iz etičkih manjinskih skupina poticana da više vrednuju suradnju, dijeljenje, uzajamnost, odgovornost prema drugima i međuzavisnost (Raboteg-Šarić i sur., 2003.). Sudeći po navedenom, odgojitelj je pozvan biti interesno usmjeren prema upoznavanju kulturoloških značajki djetetove primarne odgojne sredine, pogotovo ukoliko roditelji i dijete imaju drukčije kulturalno ishodište od većine, a u cilju boljeg shvaćanja roditeljevih odgojnih namjera i uspješnog modificiranja svoga pristupa djetetu.

Važan segment odgojiteljevog odgojno-obrazovnog rada jest tematski obuhvaćati orijentacijske cjeline kao što su *Ja kao član obitelji*, *Moje obiteljsko stablo*, *Obitelji se razlikuju*, *Po čemu smo slični, po čemu različiti*, *Kako ja slavim blagdan, kako ti*, koje podržavaju segment odgoja za ljudska prava (Nacionalni program odgoja i obrazovanja za ljudska prava, 1999.). Nabrojeno je nemoguće bez svesrdnog prihvaćanja svih obilježja djetetove primarne odgojne sredine. Izloženo je nedosezljivo bez profesionalno osviještenog, moralno energičnog, ljubaznog, pomažućeg odgojitelja (Maleš i Stričević, 2005.).

Roditeljsko pravo na institucionalnu poštivanost

Pravo na institucionalnu poštivanost obuhvaća odgojiteljevo podržavanje roditeljskog razumijevanja odgojno-obrazovnog procesa koji se provodi u ustanovi. Odgojna stremjenja profesionalaca roditelju postaju poznata te im odgojitelji obrazlažu institucionalna odgojna težišta. Roditelju su dostupne informacije koje potkrepljuju njegovo razumijevanje odgojno-obrazovnog procesa u ustanovi - on je roditelju u razumijevanju dostupan i jasan. Konkretiziranje ovog prava podrazumijeva odgojitelja koji potiče razmjenu informacija s roditeljem u cilju iskazivanja vlastitog i razumijevanja roditeljskog viđenja odgojno-obrazovnog procesa provedenog u ustanovi.

Naime, tijekom cijelog obrazovanja djeteta, roditelj obiteljski odgoj usklađuje s vanjskim, društvenim čimbenicima kao predstavnicima društvenih vrijednosti i

odgojnih stremjenja. Obitelj je centralno mjesto stjecanja znanja, iskustava, normi ponašanja i modela identifikacije (Previšić, 2003.). Ona ima temeljni odgojni utjecaj jer se djelovanje ostalih čimbenika važnih u formiranju djetetove ličnosti - vrtića, škole, vršnjaka, sredstava javne komunikacije, nadograđuje na modele ponašanja stečene u obitelji (Maleš i Stričević, 2005.). U pluralističkom društvu roditelj odgaja dijete u skladu s vlastito izgrađenim sustavom vrijednosti, a institucija ciljeve odgoja zasniva na općeljuskim humanističkim i društvenim vrijednostima kao općim ciljevima čovječanstva te se u odgojno-obrazovnoj instituciji oživotvoruju i one vrijednosti prema kojima stremi konkretno društvo (koje je kreator obrazovne politike). Važnim se čini odgojne ciljeve ustanove jasno komunicirati s roditeljima jer je moguće, konkretizirano, da roditelji važnim pokazateljem dobre djetetove odgojenosti smatraju poslušnost, a odgojitelji autonomnu inicijativnost. Sam način provođenja odgojno-obrazovnog procesa i njegovi ciljevi potencijalno su znatnije promijenjeni od razdoblja roditeljevog odrastanja u odgojno-obrazovnoj instituciji – predškolski programi iz 70-ih godina 20. stoljeća podrazumijevali su gradivo koje je djeci trebalo uniformno, direktivno prenositi, te je usvojenost i reproduktivnost predviđenih sadržaja bila ogledalo uspješnosti odgojiteljevog odgojno-obrazovnog procesa (Miljak, 1996.). Današnji proces odgoja u ustanovi usmjeren je na dijete kao individu te se ciljem odgojno-obrazovnog procesa smatra djetetov razvoj raznih kompetencija (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2014.). U vrijednosnom smislu shvaćeno, odgojitelj teži odgajanju humanih vrednota potičući ih kroz svakodnevno življenje s djecom, zalažući se pritom za odgovornost, poštivanje, toleranciju, prijateljstvo, solidarnost, suradnju, nenasilje (Maleš i Stričević, 2005.). Posredujući kvalitetu vrtićkog življenja roditelju, odgojitelj stvara zajedničko odgojno-vrijednosno i kompetencijskom razvoju usmjerenom uporište s roditeljem; iznalaze područje svojeg odgojnog slaganja, zajedničkog odobravanja, što dovodi do osmišljavanja međusobnog praktičnog podupiranja u odgojnim nastojanjima. Dječji vrtić postaje mjesto afirmiranja potencijala svakog djeteta u smislu razvoja njegovih kompetencija i ujedno upućuje roditelje na ishodišne vrijednosti odgajane u ustanovi, važne jer okupljaju zajednicu. Dječji vrtić mjesto je zbližavanja različitih koji su potaknuti osvještavati spona koje nas ljudski vežu. Roditelj objedinjeno uviđa kako na praktičnoj razini odgojitelj djeluje na kompetencijski razvoj njegova djeteta i kakve suodnose u socijalnoj zbilji odgojne skupine odgojitelj podržava te se roditelju konkretizirano približava kako se cjelokupni odgojno-obrazovni proces njegovog djeteta osobno tiče. Važno je također odgojiteljevo poznavanje roditeljskih očekivanja od ustanove, razumijevanje njegove „odgojne filozofije“, približavanje njegovom videњу procesa koji se u ustanovi zbiva, njegovoj interpretaciji utjecaja odgojnog procesa ustanove na dijete. Potrebno je da institucionalni odgojitelj svoj rad transparentizira

ra roditelju omogućujući mu da razumije doprinos odgojno-obrazovnog procesa na razvoj djeteta. Djetetovo ponašanje svjedoči o zajedničkim odgojnim nastojanjima raznih odgojnih čimbenika i upravo je zbog toga potrebna neposredna i aktivna komunikacija (Milanović, 1997.). S obzirom na međudjeđe utjecaje u skupini i njihovu interaktivnost u odnosu s odgojiteljem, dječji je vrtić mjesto stvaranja djetetovih intelektualnih interesa, spoznajnih preokupacija, emocionalnog propitkivanja, socijalnog pozicioniranja i odgojiteljeva interpretacija djetetovog življenja u vrtiću roditelju treba biti poznata. Jednako je tako roditelj pozvan na iznošenje vlastitog tumačenja odgojno-obrazovnog procesa u dječjem vrtiću i davanje svoga viđenja njegova doprinosa razvoju djeteta. Upravo je zato važno kontinuirano oživotvorivati komunikacijski model rada s roditeljima i to i na razini grupnog i u sferi individualnog rada s roditeljem, kojemu je cilj međusobno raspravljati o aktualnostima u razvoju djeteta, o ulozi odgojitelja i roditelja u tome procesu, obostrano iznositi zanimljivosti i informacije o djetetu koje potječu iz obje odgojne sredine, razmjenjivati modele odgojnog pristupa djetetu i raspravljati ih (Milanović, 1997.). U poticanju pristupačnosti procesa odgojitelj se treba služiti raznim komunikacijskim oblicima - kutićima za roditelje, individualnim razgovorima, roditeljskim sastancima u cilju da kroz razumijevanje procesa odgoja u vrtiću potaknemo i najbolji roditeljski pristup djetetu, u duhu autoritativnog, demokratskog odgoja te je odgojitelj zainteresiran da roditelj ne prolazi ustanovom nepromijenjen i da procese u njoj ne smatra stranima, već da bude, spoznajno i praktično, živuće zainteresirano aktivan (Maleš i sur., 2003.).

Roditeljsko pravo na aktivnu institucionalnu afirmaciju

Ovim se pravom podrazumijeva ravnopravna uključenost roditelja u život vrtića kroz pozivanje roditelja da se uključuju u neposredan rad i aktivnosti djece u skupini. Roditeljsku aktivnu afirmaciju odgojitelj odobrava potičući ga da se u odgojnoj instituciji na razne načine izražava te da u životu ustanove direktno sudjeluje.

Sistematizirano izloženo, uloge roditelja u procesu mogu biti različite - pozvani su biti pružatelji pomoći (sudjelovanje primjerice u izletima, priredbama), učenici (primatelji informacija o djetetovom razvoju i svojoj ulozi u njemu), učitelji (prezimatelji inicijative u određenom dijelu odgojno-obrazovnog procesa), kreatori politike (sudionici u upravnim tijelima vrtića pomoću svojih predstavnika) (Maleš, 2003.). Izravna uključenost roditelja u program značajna je jer su i njihova djeca podvrgnuta djelovanju tog programa i roditeljima treba biti pružena mogućnost da ga neposredno dožive (Sočo, 1995.). Međutim, istraživanja temeljena na promatranju školskog konteksta pokazuju kako je takav vid suradnje roditelja i škole izuzetno rijedak zbog

ipak dominantno prevladavajućeg tradicionalnog obrasca djelovanja škola koje ne preferiraju roditeljevo izravno uključivanje u njihov rad niti ne uočavaju moguće prednosti ovakvog načina suradnje, što potiče na daljnje tematiziranje i pozicioniranje prema ovom mogućem suradničkom konceptu (Pahić i sur., 2010.).

Mogućnosti za sudjelovanje roditelja u životu ustanova ranog i predškolskog odgoja su postojeće, a načini su raznovrsni - sudjelovanje roditelja u sportskim igrama skupine, dramatizacijama i srodnim umjetničkim doživljajima, prisustvovanje u danu društvenih igara, izrada rekvizita za igru, prezentiranje nekih vlastitih vještina s kojim bi bilo poticajno upoznati djecu skupine, uključivanje u razne praktične radionice, upoznavanje skupine djece sa svojim zanimanjem, sudjelovanje u rođendanskoj proslavi djeteta u skupini, zajednički odlasci u posjet raznim institucijama ili sudjelovanje roditelja u realizaciji izleta. Roditelju se pritom omogućuje vidjeti i razumjeti svoje dijete u novim okolnostima, upoznati i zbližiti se s ostalom djecom, uočavati odgojiteljev model, shvatiti vrtićku zbiljnost iz perspektive neposrednog življenja. Suradnja regulirana pravilnicima koji određuju načine i vrstu suradnje, poput održavanja grupnih i individualnih roditeljskih sastanaka, redovito se provode u školama (Pahić i sur., 2010.), a isto bismo mogli ustvrditi i za vrtićki kontekst. Oblik suradnje koji potiče roditelja na izravno uključivanje u odgojni proces obično proizlazi iz odgojiteljeve inicijative, njegovog shvaćanja roditelja, uviđanja važnosti podržavanja roditeljeve realne neposredne uključenosti u odgojno-obrazovni život ustanove i razumijevanja tih okolnosti kao dobročinećih djetetu. Roditelj koji je podržan u institucionalnoj afirmaciji prihvaća inicijativu odgojitelja i sam je inicijativan u osmišljavanju načina aktivnog uključenja u život vrtića. Takav je roditelj upućen kako aktivno pridonositi kvaliteti života odgojne ustanove, zainteresiran za taj cilj i stvara predodžbu moguće suradnje s institucijama odgoja i obrazovanja u odrastanju svoga djeteta.

Roditelj potaknut na institucionalnu afirmaciju fluidno preuzima i sudjeluje u raznim ulogama u ustanovi, pa i u ovoj neposredno aktivnoj, razvijajući svoju roditeljsku kompetentnost. Takav se roditelj (samo)inicijativno služi svim dostupnim institucionalnim resursima kako bi oplemenjivao svoje roditeljske kapacitete koji podržavaju njegovo kvalitetno bavljenje djetetom.

Zaključno

Aktualizacija roditeljskih prava u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja pretpostavka je stvaranja poželjnih uvjeta odgoja i obrazovanja djece u institucijskom i obiteljskom kontekstu. Oživotvorenje roditeljskih prava vezanih uz ustanovu ranog i predškolskog odgoja određenih kao pravo na institucionalnu dostupnost, institucionalnu prihvaćenost, poštivanost i aktivnu institucionalnu afirmaciju potrebno je zbog nadopunjujućeg i podupirućeg međudjelovanja važnih odgojnih čimbenika usmjerenih djetetovom razvoju. Kako bi partnerski odnos odgojitelja i roditelja bio ostvariv, nužno je da se ustanova ranog i predškolskog odgoja zalaže za realizaciju u radu istaknutih prava. U fokusu tako uspostavljenog pristupa je dijete - skrbeći o njegovom razvoju potrebno je da se profesionalni odgojitelji s osobitim interesom obraćaju njegovim obiteljskim odgojiteljima. Institucionalnom odgojitelju važno je razumjeti djetetov kontekst izvaninstitucijskog, obiteljskog života, karakteristike njegovog doprinosa djetetovom razvoju kako bi bolje razumio djetetova ponašanja i adekvatno prilagodio svoj pristup djetetu. Skrbeći o dobrobiti djeteta, odgojitelj razvija vlastite profesionalne dispozicije potrebne za uspostavu suodnosa s roditeljima koji je namjeran, planiran, osmišljen i profesionalno organiziran.

Roditelju je takav institucionalni pristup potreban zbog mogućnosti pristupa stručnoj podršci u ostvarivanju roditeljske uloge, razumijevanja odgojnih intencija društvenih odgojno-obrazovnih institucija, mogućnosti aktivnog doprinosa i sudjelovanja u odgojno-obrazovnom procesu institucije.

Međusobno uspostavljeno partnersko ophođenje podrazumijeva da su roditelji u ustanovi autentično prepoznati, specifično definirani, utjecajno i doprinjujuće prihvaćeni. Prepoznati su kao značajni supartneri u ustanovama gdje zajednički odgajamo našu djecu.

Literatura:

- Berc, G., Ljubotina, D. i Blažeka, S. (2004.). Struktura obitelji i životni uvjeti obitelji u selu i gradu. *Sociologija sela*, 163/164, 23-43.
- Brajša, P. (1997.). *7 tajni uspješnog menadžmenta*. Zagreb: Alinea.
- Brajša-Žganec, A., Franc, R., Merkaš, M., Radačić, I., Šerić, M. i Šikić-Mičanović, L. (2011.). *Analiza stanja prava djece i žena u Hrvatskoj*. Zagreb: Unicef.
- Jurčević-Lozančić, A. (2011.). Redefiniranje odgojne uloge obitelji. *Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 13 (4), 122-150.
- Maleš, D., Milanović, M. i Stričević, I. (2003.). *Živjeti i učiti prava. Odgoj za ljudska prava u sustavu predškolskog odgoja*. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Istraživačko-obrazovni centar za ljudska prava i demokratsko građanstvo.

- Maleš, D. i Stričević, I. (2005.). *Odgovaj za demokraciju u ranom djetinjstvu*. Zagreb: Biblioteka Djeca prva.
- Milanović, M. (1997.). *Pomozimo im rasti. Priručnik za partnerstvo odgojitelja i roditelja*. Zagreb: Ministarstvo prosvjete i sporta Republike Hrvatske.
- Miljak, A. (1996.). *Humanistički pristup teoriji i praksi predškolskog odgoja*. Velika Gorica – Zagreb: Persona.
- Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgovaj i obrazovanje* (2014.). Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske.
- Nacionalni program odgoja i obrazovanja za ljudska prava* (1999.). Zagreb: Vlada Republike Hrvatske.
- Nacionalna strategija za prava djece u Republici Hrvatskoj 2014. – 2020. godine* (2014.). Zagreb: Ministarstvo socijalne politike i mladih.
- Ninčević, M. (2009.). Interkulturalizam u odgovaju i obrazovanju: Drugi kao polazište. *Nova prisutnost*, 7, 59-84.
- Pahić, T., Miljević-Ričički, R. I Vizek-Vidović, V. (2010.). Uključenost roditelja u život škole: percepcija roditelja opće populacije i predstavnika roditelja u školskim tijelima. *Odgovajne znanosti*, 12 (2), 329-346.
- Puljiz, V. i Bouillet, D. (2003.). *Nacionalna obiteljska politika*. Zagreb: Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži.
- Petrović-Sočo, B. (1995.). Ispitivanje stavova roditelja o suradnji s dječjim vrtićem. *Društvena istraživanja*, 18-19 (4-5), 613-625.
- Raboteg-Šarić, Z., Pećnik, N. i Josipović, V. (2003.). *Jednoroditeljske obitelji: osobni doživljaji i stavovi okoline*. Zagreb: Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži.
- Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije Republike Hrvatske* (2014.). Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta.
- Vican, D. (2006.). Odgovaj i obrazovanje u Hrvatskoj u kontekstu europskih vrijednosti. *Pedagogijska istraživanja*, 3 (1), 9 – 20.
- Žanko, N. (1999.). *Osnove transakcijske analize*. Zagreb: Alinea.

Definition of parental rights in the context of institutions of early and pre-school education

Abstract

This paper will address parental rights regarding institutions of early and pre-school education where parents are pointed out as a group which educational professionals are particularly interested in because they represent the origin of the child's life and the basis of its development. In terms of preschool institutions, parental rights are seen as a basis whose support enables quality of life of children in the institution. Realization of parental rights in institutions of early and pre-school education is a demanding and challenging process which has to be supported by primarily professionally developed institutional educators. As the educational institution represents a stimulating environment focused on child development, the same institutional context should also support the development of appropriate parenting, and this is possible primarily in the institution where parents by their presence can be recognized in their stay, while being recognized – respected, and while being respected-realized.

Key words: parental rights, preschool education, preschool institution